

mar, fördjupade genom läsning av de stora kristna mystikerna. Ekström skriver om honom: »Han blev en i sann mening vis. Hans ord träffade där han kastade ut dem, korta, självlysande, frigörande ... Många är de som blivit hjälpta ur nöd och funnit det inre livet genom sådana hans ord»¹ (GOI sid 5–6). Runt honom samlades personer som längtade efter ett djupare andligt liv. Flodberg gav dem den näring de längtade efter. Hans predikningar var torftiga, men fyllda av ande. I kretsen fann man fram till skrifter av de ovannämnda mystikerna och delade med varandra vad man läste. Kretsen kom att kallas »Flodbergskretsen», den varade under hela fyrtio år, från början av 1890-talet till Flodbergs sista dagar på 1930-talet.

Hjalmar hade mött Flodberg då han var 28 eller 29 år gammal, under sin tid som diakon eller som vandrarpredikant. Han skriver till Flodberg: »Ända sedan jag första gången såg dig, har jag alltid vetat att vi i *anden* skulle förstå varandra på den inre vägen. Först kände jag det så, att vi skulle kunna känna enheten utan att några ord behövde växlas. Men nu då tillfälle bjöds att få växla brev, gläder jag mig även över detta och tar det såsom från Herrens hand» (GOI sid 64). När Hjalmar nu tar kontakt med Carl Flodberg, stiger Hjalmar fram som en mogen mystiker som har vandrat vägen genom den inre tillintetgörelsen fram till Jesu uppståndelse i honom. Han

¹ Läs mer om Carl Flodberg i boken *Gud – och intet mer* sid 5–16.

möter i Carl Flodberg en andlig frände. Hjalmar är 37 år gammal och Flodberg 74. Flodberg har själv gått genom samma utveckling som Hjalmar. Även för honom grep Gud in i hans liv på ett påtagligt sätt. Även han fick uppleva det inre mörkret och oförmågan, känslan av total vanmakt och gudsfrånvaro samtidigt som han fördes in i ensamheten genom att bli falskt beskylld för ett brott och förlorade anseende i sin omgivning. Även han fick höra orden: »Gå och göm dig i ditt eget intet och du skall finna allt.» »En blir så utblottad, så utblottad som en nål utan tråd,» kunde han säga. De båda hade måst vandra denna mörka väg ensamma, utan någon andlig ledare, men de båda fick hjälp genom läsning av mystikernas skrifter.

Det blev en trogen vänskap som utvecklades genom brev och varade ca 8 år fram till Flodbergs död.² Hjalmar blev själv aldrig medlem av Flodbergskretsen. Endast en gång besökte han den i Stockholm. Men genom Flodberg kom Hjalmar i kontakt med medlemmarna i kretsen. Så småningom blev det ca 20 av dem som Hjalmar ledde på deras andliga väg. Brevet i de tre redan utgivna brevsamlingarna:

² I boken *Gud – och intet mer* finns en del av deras brevväxling, men i denna bok finns de flesta brev som Hjalmar skrev till Flodberg. Det var sjuksköterskan Betty Björnsson (1878–1967) som skrev av dem i en liten anteckningsbok som Ulrika Ljungman ärvde. Ulrika var den sist kvarlevande i »Ekströmskretsen». Hon lånade anteckningsboken till karmelitsystrarna i Glumslöv som i sin tur lämnade avskriften till GAudete förlag.

Den fördolda verkstaden, Den stilla kammaren och *Gud – och intet mer* är skrivna till dessa personer. På detta sätt blev det en »Ekströmskrets» inom »Flodbergskretsen». Bredvid »Ekströmskretsen» kom Hjalmar i kontakt med åtskilliga andra personer, kulturpersonligheter, konstnärer, filosofer och författare. Till honom kom grevar och baroner, sömmerskor och sjuksköterskor. För att försörja familjen måste han då och då arbeta upp till 14 eller 16 timmar om dygnet, samtidigt som han varje dag skrev flera brev, gärna på 3 till 8 sidor. (Man räknar med att han skrev ca 4 000 brev, av dessa finns ca 6 000 sidor bevarade.) Han underlät heller aldrig sin läsning, både av religiös och världslig litteratur, i olika ämnen. Inte heller underlät han den inre bönen. Nu får Hjalmar till fullo förverkliga sin dubbla kallelse: att leva dold med Kristus i den stilla skomakarverkstaden och samtidigt vara andlig ledare. Denna sista kallelse hade han redan känt efter den genomgripande gudsupplevelsen han hade som 16-åring. Därför hade han önskat bli präst, och i sin ansökan till diakonutbildningen skrev han att han längtade efter att utöva själavård.

Hans omfattande apostolat skulle sträcka sig in på 1940-talet. Så småningom fick han ekonomiskt stöd av vänner, och kunde ägna mer tid till brevskrivning och till att ta emot alla som sökte upp honom i hans hem. Hjalmar anslöt sig inte till en bestämd kyrklig församling, på så sätt kunde han bli litet av »allt för alla». Medlemmarna i Flodbergskretsen kom även

de från olika religiösa samfund, men de var sammanknutna genom det djupa andliga liv som de delade med varandra. På trettioalet hade Hjalmar en del kontakt med en pingstförsamling i närheten och med KFUK. Han ledde en bibelstudiegrupp om Bibelns »Höga Visa». Hans kommentarer till »Höga Visan» utgavs 1937. Det sägs också att han då och då predikade i en metodistförsamling inte långt från hans hem på Sandviksgatan 6.

Efterhand dog hans anförtrödda inom »Ekströmskretsen». I brevsamlingen *Den stilla kammaren* följer vi hans brev till de sista medlemmarna ända fram genom 1950- och 60-talet. Han blev mer och mer ensam. Nu fick han leva den andra aspekten av sin kallelse: att leva dold med Kristus i Gud. Ett liv som inte var mindre fruktbart. Den som drar sig tillbaka för att leva i Gud, blir omedelbart anförtrödd av Gud att bära andra. Ingen är mindre ensam än eremiten. Han befolkas av hela mänskligheten. I ett brev till Flodberg skriver Hjalmar att den som är kallad till »förbönstjänst» bär hela världen i sitt inre fram inför Gud. »Se, i var och en som sålunda blir vänd till Gud, blir hela världen vänd till honom, ty var och en sådan människa är på visst sätt en hela världens representant och ställföreträdare. Guds nåd är större än vi ens kan ana» (Brev nr 11). När Hjalmar ville be för någon bestämd person kunde han i anden »besöka» honom. Han kunde då se honom och vad han då var upptagen med. Han stannade kvar hos honom och förmedlade åt honom Guds nåd och den

hjälp han behövde. Varje kväll använde han några timmar till denna »vandring» (FV sid 6).

Hjalmar dog den 27 december 1962 i magcancer. Anade Hjalmar att hans liv skulle bära riklig frukt efter hans död? Vid slutet av hans liv frågade Emil von Schultz, en av de första vännerna från Flodbergs-kretsen, om han kunde publicera några av de brev han och några andra hade mottagit. Hjalmar samtyckte till detta. Året efter hans död kom denna hans första brevsamling ut: *Den fördolda verkstaden* (senare utkommen i sex upplagor). Trettio år innan han dog skrev Hjalmar följande brev till Carl Flodberg: »Dock finns det ju här och där rätta predikare, som stå odmjukt mottagande inför Gud och talar det ord som utgår ifrån Gud. Dessa gör dock inte väsen av sig, (de ropar icke på gator och torg) och därför går de ofta obemärkta i sin samtid; endast några få som verkligen hungra, lyssnar till dem. Men deras ord förblir, emedan det är Guds ord de talat ut och inte sitt eget. Hur ofta ser man inte att de, som dragit massorna och blivit prisade av människorna, ha blivit glömda om några få år, medan de, som inte sökt människors pris utan Guds ära, är mer eller mindre fördolda i sin samtid, för att sedan bli uppenbart till välsignelse för många; deras ord glöms inte, de fortlever från släkte till släkte. Och detsamma gäller om deras liv här i tiden. Så har det varit med mystikerna. I sin samtid har de varit obemärkta, de har gärna trätt tillbaka för andra, men emedan de förnekat sig själva och förhärligat Gud, kan deras liv och ord inte

dö ut bland människors barn, utan de fortlever från tid till tid och bär frukt bland människorna. Inget människoliv, hur ringa och betydelselöst det än i det yttre kan synas, går förlorat för Guds sanna församling här i tiden, om det levs redligen inför Gud. Många de sista skall vara de främsta. Ja, de ringaste är de största i Guds rike och strömmar av levande vatten flyter ur deras liv och ord» (Brev nr 35).

När vi läser detta brev tänker vi spontant att det handlar om Hjalmar själv.

Hjalmars och Carl Flodbergs brevväxling

Det som skiljer Hjalmars brev till Flodberg från breven i de andra brevsamlingarna är att han nu inte skriver som andlig ledare, utan som en vän till en vän där de delar sina erfarenheter med varandra. Han skriver till Flodberg: »Jag har kommit att skriva om dessa ting. Du vet det ju lika bra som jag och bättre än jag, men på det att vi tillsammans måtte fröjdas över Guds underliga och underbara vägar, har jag skrivit detta» (Brev nr 20). Tillsammans »skådar» de in i det under som livet med Gud är. Tillsammans fascineras de av Guds skönhet, tillsammans betraktar de den väg på vilken Gud leder själarna. De skriver också om gemensamma vänner och diskuterar olika filosofiska, samhälleliga och andliga strömningar i tiden. Det är två andligt mogna människor som delar sin inre rikedom med varandra, och som förstår varandra till den grad att Hjalmar ofta skriver